

MAGAZINE

4^e kwartaal '20

HENRY KRUIPER NEEMT AFSCHEID!

REKENTOOL GELUIDSEIS BUITENUNITS

COEN VAN DE SANDE BLIKT VOORUIT

DEZE WET- EN REGELGEVING VERANDERT PER 1 JANUARI

Precies de goede temperatuur. Overal. Altijd. Gegarandeerd.

ACTIVITEITEN IN BEELD

GEACHTE LEDEN

Voor u ligt het nieuwe NVKL magazine met de meest actuele informatie over ontwikkelingen die spelen binnen de vereniging.

In deze editie blikken we terug op afgelopen jaar, 2020 zullen we dan ook niet snel vergeten. Het jaar dat we ons 70-jarig jubileum samen zouden vieren. Helaas hebben we elkaar alleen digitaal mogen ontmoeten, zoals afgelopen keer tijdens de Algemene Ledenvergadering. We nemen afscheid van 2020 maar ook van Henry Kruijer, die ons eind december zal verlaten.

Maar we blikken ook zeker vooruit. De projectgroepen vertellen waar ze komend jaar mee aan de slag gaan en we staan stil bij de aankomende veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving. Ook maakt u kennis met Coen van de Sande, hij vertelt over zijn plannen voor 2021.

Dit en meer leest u in deze editie van het magazine.

Wij wensen u prettige feestdagen toe, een rustig uiteinde en een sprankelend nieuwjaar!

Het NVKL team

HENRY BEDANKT!

Namens het hele team willen we Henry bedanken voor zijn fijne leiderschap; motiverend, warm, met humor en een rots in de branding. We gaan hem missen! Geniet van je pensioen, we wensen je het allerbeste!

We heten Coen van de Sande van harte welkom bij de club en wensen hem veel succes bij de NVKL!

IN DIT NUMMER

Pag. 02
[Terugblik activiteiten NVKL](#)

Pag. 04
[Welke wet- en regelgeving verandert er per 1 januari 2020?](#)

Pag. 06
[In gesprek met Coen van de Sande](#)

Pag. 08
[Nieuwsoverzicht](#)

Pag. 9
[Uitgelicht nieuws: rekentool geluid buitenunits beschikbaar](#)

Pag. 10
[ALV in beeld](#)

Pag. 11
[Terugblik ALV](#)

Pag. 12
[Update bestuur](#)

Pag. 13
[Update projectgroep Kans & TVM](#)

Pag. 14
[Update projectgroep TVM en Onderwijs en Arbeidsmarkt](#)

Pag. 16
[Update Communicatie en Marketing](#)

Pag. 17
[Update Connect](#)

Pag. 18
[Helpdesk](#)

Pag. 19
[Nieuwe leden uitgelicht](#)

Pag. 20
[Henry Kruijer neemt afscheid](#)

Pag. 21
[Borrelpraat](#)

Pag. 24
[Voordelen NVKL lidmaatschap](#)

Het NVKL Magazine wordt verspreid onder alle leden van de NVKL. Heeft u ideeën of opmerkingen over het magazine? Neemt u dan contact op met Marlou Verheijen:

T. 06 12 03 39 69

E. marlous@nvkl.nl

U kunt meer exemplaren van het magazine voor uw collega's opvragen via info@nvkl.nl.

Meer informatie is ook te vinden op www.nvkl.nl. Voor alle collega's in het bedrijf kunt u een persoonlijke inlogcode bij ons opvragen.

WELKE WET- EN REGELGEVING VERANDERT ER PER 1 JANUARI 2020?

Pepernoten hebben plaatsgemaakt voor kerstkransjes om vervolgens naadloos over te gaan in oliebolletjes. Dat betekent ook dat het jaar teneinde komt en 2021 in zicht is. Een nieuw jaar brengt ook enkele veranderingen met zich mee, bijvoorbeeld op het gebied van wet- en regelgeving. Wij nemen u graag mee langs een aantal wijzigingen.

Energieprestatie gebouwen

Vanaf 1 januari 2021 gelden er nieuwe energieprestatie-eisen voor nieuwbouw; de BENG-eisen. De eisen voor Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) gaan onder meer uit van de energiebehoefte in kWh per vierkante meter per jaar (BENG 1). Maar er worden tegelijkertijd ook eisen gesteld op het gebied van het maximale primaire fossiele energiegebruik (BENG 2) en het minimale percentage hernieuwbare energie (BENG 3). Aanvullend op de BENG-eisen is er voor nieuwbouw in de bouwregelgeving een grenswaarde opgenomen. Dit is een indicatiegetal waarmee per oriëntatie van het gebouw inzicht gegeven wordt in het risico op temperatuuroverschrijding

NTA 8800

Om te kunnen berekenen of u aan de nieuwe BENG-eisen voldoet is er een nieuwe bepalingmethode ontwikkeld. Deze is vastgelegd in een gratis verkrijgbare Nederlands Technische Afspraak: NTA 8800:2020 'Energieprestatie van gebouwen – Bepalingmethode'. Met NTA 8800 kan niet alleen de energieprestatie van nieuwbouw worden berekend, maar ook van bestaande gebouwen. Het gaat daarbij zowel om woning- als utiliteitsbouw.

Per 1 januari 2021 is deze bepalingmethode NTA 8800 van kracht en geldt dat vergunningsaanvragen voor alle nieuw te bouwen gebouwen moeten voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Ook zal vanaf 1 januari 2021 het energielabel worden bepaald met de NTA 8800 methode.

Energietekening C

Per 1 januari 2023 moet elk kantoorgebouw met een gebruikersoppervlak >100 m² minimaal energielabel C hebben. Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag u het per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruiken. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit 2012.

Om de energieprestatie van gebouwen efficiënter te maken, worden in de EPBD III systeemeisen voorgeschreven voor de verbetering van de energieprestatie van technische bouwsystemen. Onder technische bouwsystemen worden systemen verstaan voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie, warm tapwater, ingebouwde verlichting en gebouwautomatiserings- en controlesystemen. EPBD III schrijft voor dat de energieprestatie van technische bouwsystemen wordt gecontroleerd en gedocumenteerd, als deze nieuw geïnstalleerd, vervangen of verbeterd worden. De installateur moet de documentatie aan de gebouweigenaar afgeven. Deze kan daarvoor gebruik maken van een standaard documentatieformat. Dit wordt opgenomen in de digitale Rekentool Energieprestatie Installaties voor de berekening van de energieprestatie van technische bouwsystemen. Deze is beschikbaar via de website van RVO. Lees hier meer over op www.nvkl.nl/rekentool.

Ecodesign

De Ecodesign-verordening legt de zogenoemde minimum efficiëntienormen en minimum emissienormen vast. Producten die niet aan deze normen voldoen, krijgen geen CE-markering en mogen niet in de EU worden geïmporteerd. Er zijn productcategorieën ingericht (de zogenaamde LOT's). Met ingang van 1 januari 2021 is er een wijziging in de eisen van LOT 21. Tier 2 treedt dan in werking. Het gaat hier om een verhoging van de minimale energie-efficiëntie voor verwarming en koeling van airconditioners en lucht/lucht warmtepompen > 12 kW. Producten die vanaf 1 januari 2021 geplaatst worden, zullen moeten voldoen aan de nieuwe eisen.

Geluidseisen buitenunits airco's en warmtepompen

Het toepassen van warmtepompen vindt steeds vaker plaats. Om geluidsoverlast voor de omgeving te voorkomen, heeft de overheid geluidseisen voor de buitenunits gesteld door een wijziging in het Bouwbesluit. Deze gaat met ingang van januari 2021 in.

Deze geluidseisen staan in artikel 3.8.2 en 3.9.3 van het Bouwbesluit 2012 (Staatsblad 2020, nr. 189) en gelden voor (nieuw te plaatsen) buiten opgestelde installaties voor warmte- of koudeopwekking. Het gaat hierbij om warmtepompen en airco's voor woningen en woongebouwen. In het Bouwbesluit 2012 is het geluidsniveau bepaald waarvan sprake mag zijn op de perceelgrens met een ander (bouwwerk)perceel of op de te openen deuren of ramen op hetzelfde perceel. In de Regeling Bouwbesluit 2012 is vervolgens opgenomen hoe het geluidsniveau van de installaties bepaald moet worden. In de Regeling is aangegeven waar moet worden gemeten en onder welke omstandigheden (bedrijfstoestand).

PSG13

PGS13, nieuwe stijl versie 0.2 is in september 2020 vastgesteld door het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOB) en geeft invulling aan wettelijke kaders op het gebied van omgeving en arbeidsomstandigheden. De Omgevingswet treedt echter pas op 1 januari 2022 in werking. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet kan deze PGS interim al worden toegepast. Het Ministerie SZW zal (Arbo)maatregelen uit PGS-NS aanwijzen in een SZW-beleidsregel PGSrichtlijnen als de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening. De planning is dat de SZW-beleidsregel 1 januari 2021 van kracht zal zijn. Zodra deze beleidsregel van kracht is, zullen bedrijven moeten voldoen aan de daarin aangewezen PGS-NS (Arbo) maatregelen, inclusief de aangewezen implementatietermijnen.

Blijf op de hoogte

Bekijk alle wijzigingen op www.nvkl.nl/wetgeving en download een handig infoblad over alle wetswijzigingen 2021. Houd daarbij ook onze tweewekelijkse nieuwsbrief in de gaten waarbij we u informeren over alle ontwikkelingen in de branche.

IN GESPREK MET...

COEN VAN DE SANDE

Binnen de NVKL is de afgelopen tijd hard gewerkt aan het ontwikkelen van een nieuwe strategie. Nu deze als roadmap geformuleerd en goedgekeurd is door de leden, kan huidig NVKL directeur Henry Kruiper eind van dit jaar het stokje overdragen aan toekomstig directeur en collega Coen van de Sande. Per 1 januari 2021 zal de kersverse directeur zich bezig gaan houden met het concreetiseren, invullen en uitvoeren van deze roadmap samen met het bureau, bestuur en de projectgroepen. Daarnaast zal Van de Sande zich samen met zijn brancheteam ook gaan richten op het bezoeken van bedrijven om de banden met de leden aan te halen en zal hij zich als vicevoorzitter bij AREA onder andere buigen over kwaliteitssystemen en competenties van medewerkers rondom natuurlijke koudemiddelen. Van de Sande rolde al op jonge leeftijd in de koude- en klimaattechniek toen hij als 18-jarige stage liep bij koel- en klimaatbedrijven. Hij groeide door van het mbo naar het hbo om vervolgens een WO-studie engineering af te ronden. Volgens Van de Sande past het vak goed bij zijn persoonlijkheid: "Ik ben breed georiënteerd, en dat is dit vak ook." Wij spraken Van de Sande over zijn terugkeer bij zowel de NVKL als AREA, zijn speerpunten voor de aankomende jaren en het weerzien met de leden.

VLIEGENDE START

Coen van de Sande is geen onbekende binnen de NVKL. Na twintig jaar gewerkt te hebben in de installatiesector en diverse rollen vervuld te hebben (van engineer tot bedrijfsleider) en daarna een uitstapje richting de overheid gemaakt te hebben, solliciteerde Van de Sande in 2009 bij de NVKL op de functie projectmanager Techniek, Veiligheid en Milieu (TVM). Nadat Van de Sande was aangenomen, was aanvankelijk het idee om geleidelijk aan steeds meer taken van de toenmalig TVM-directeur Joop Hoogkamer over te nemen. Dit proces verliep echter sneller dan gedacht: "Toen ik bij de NVKL solliciteerde, volgde ik mijn voorganger Peter Hartings op. Hij was een echte ledenbezoeker en sprak de taal van de leden door zijn achtergrond bij NVKL lid Carrier. Aangezien ik bij Kropman had gewerkt en dus uit de sector kwam, was het toen aan mij om deze taak op mij te nemen. Hoogkamer zou in de aankomende paar jaren zijn taken geleidelijk aan mij overdragen. Ik was echter nog geen twee maanden in dienst toen Hoogkamer afscheid nam van de NVKL en voor Eurovent in Brussel ging werken. Ik kreeg op dat moment zijn portefeuille erbij, waardoor ik opeens een heel andere rol kreeg. Uiteindelijk heb ik vanaf dat moment alle technische zaken binnen de vereniging op mij waar genomen. Dit was nodig omdat NVKL meer focus op onderwijs wilde leggen en Wim Overeem ons team kwam versterken en zich volledig ging focussen op "grip op onderwijs". Deze zet is enorm goed geweest voor de NVKL omdat onderwijs toen op de kaart is gezet."

DE PERFECTE TIMING

Nadat Van de Sande als directeur bij de NVKL was aangenomen, liet hij aan AREA weten weer in beeld te zijn. Van de Sande was eerder in de periode van 2009 t/m 2018 actief binnen AREA en was direct vanaf het begin actief in diverse werkgroepen. Hij zette de taskforces Energy en PED op en leidde deze zo'n zeven jaar als voorzitter. Daarnaast werd hij vanaf 2014 gekozen in het bestuur waar hij vanaf 2016 werd benoemd als vicevoorzitter. Toen Van de Sande in 2018 vertrok bij de NVKL, moest hij ook zijn positie bij AREA opgeven.

Hij vertelt over zijn terugkeer en de wederom vliegende start die hij op dit moment meemaakt: "Toen ik met de NVKL in gesprek was, werd al snel duidelijk dat het bestuur het zag zitten als ik weer actief bij AREA aan de slag zou gaan. Toen ik het verlossende telefoontje van de NVKL ontving, heb ik daarom direct contact met het AREA-bestuur gezocht. Zij waren precies op dat moment bezig om het bestuur voor de aankomende twee jaar te kiezen, waarbij er twee plekken vacant waren. Qua timing kon het dus niet beter. Ze vroegen mij toen of ik opnieuw in het bestuur wilde terugkeren en direct ook weer als vicevoorzitter. Er vertrokken namelijk twee mensen die er al jarenlang zaten, dus binnen AREA was er behoefte aan ervaring en continuïteit. Ik heb in overleg met ons bestuur uiteraard positief gereageerd op het verzoek van AREA en werd door de Algemene Ledenvergadering op 13 november benoemd tot vicevoorzitter en met open armen ontvangen. Ik ken AREA van haver tot gort, dus na een korte pauze stap ik weer in en kan snel de draad weer oppakken en de belangen van onze leden behartigen op Europees niveau."

“ Ik ben nog geen eens officieel begonnen en heb nu al het idee dat ik in een warm bad stap. ”

IN EEN WARM BAD STAPPEN

Van de Sande maakte in 2016 de overstap naar de verwarmingsbranche en bracht als directeur zes productgerichte branches samen tot een grote vereniging genaamd de Nederlandse Verwarmingsindustrie, die hij vervolgens op de kaart zette bij politiek en beleidsmakers. Toch begon het na een tijdje te kriebelen en kreeg Van de Sande de ambitie om bij een grotere vereniging aan de slag te gaan. In combinatie met de fase waarin de NVKL zich nu bevindt met de uitrol van een nieuwe strategie en de op hande zijnde interessante samenwerkingen, is het volgens Van de Sande een mooie nieuwe uitdaging. Hij vertelt dat hij met open armen is ontvangen: "Ondanks dat de NVKL een grote club is, heerst er wel een familiale sfeer. Dat heb ik de afgelopen tijd wel gemist. Bij de NVKL is het contact met leden en bestuurders los en informeel. Ik ben een sfeergevoelig mens en groei en bloei op bij goede persoonlijke contacten. Dat merk ik nu ook meteen weer. Ik ben nog geen eens officieel begonnen en heb nu al het idee dat ik in een warm bad stap."

VERTAALSLAG MAKEN NAAR DE LEDEN

Naast de dynamiek op persoonlijk vlak spreken de uitdagingen die er nu liggen Van de Sande ook aan. Hij ziet voor zichzelf uiteraard een grote rol weggelegd in de uitrol van de nieuwe strategie: "We moeten de nieuwe strategie concretiseren door er activiteiten aan te koppelen. Het is van belang dat we dit als brancheteam samen met het bestuur, de projectgroepen en leden doen. Aan het eind van het jaar moeten we de zaken die we hebben toegezegd voor 2021 ook tot uitvoering hebben gebracht. Onderdeel van de uitrol van de nieuwe strategie is wat mij betreft ook meer focus op de interactie met onze leden. Dat wil ik naast de jaarlijkse ALV, regio- en kringbijeenkomsten invullen door meer focus te leggen op het bezoeken van onze leden. Dit persoonlijk contact brengt ons als vereniging zoveel. Tijdens ledenbezoeken is er niet alleen tijd om op strategisch niveau te praten, maar ook om belangstelling te tonen in de persoon en het bedrijf en direct te kunnen helpen. Ik heb daarom het voornemen om samen met mijn team tijd vrij te maken om bij de leden langs te gaan, zodat we aan het eind van het jaar zoveel mogelijk leden persoonlijk hebben gesproken. Ook wil ik van de hoog over dossiers binnen AREA de vertaalslag maken naar wat dit voor onze leden betekent en wat wij als NVKL kunnen doen om de belangen van onze leden daar zo goed mogelijk te behartigen."

In Brussel wordt hard gewerkt aan evaluatie en aanpassing van wetten over onder andere F-gassen en EPBD die vervolgens ook weer in Nederland worden geïmplementeerd. Het is dus zaak om die processen nauwlettend te volgen en waar nodig en mogelijk te beïnvloeden.

MAATSCHAPPELIJKE ROL OPPAKKEN

Volgens Van de Sande staat de sector veel meer in de schijnwerpers dan twee jaar geleden. Vanwege het klimaatakkoord komt er naast de beleidsmatige kant ook steeds meer een politieke kant aan en heeft alles wat de sector doet en heeft gedaan op het gebied van verduurzaming en het reduceren van de uitstoot van CO2 een enorme vlucht genomen. Hij stelt dat de NVKL de maatschappelijke rol nu nog nadrukkelijker moet oppakken: "Met het huidige klimaatakkoord wordt nog meer van onze branche gevraagd. We hebben deze rol in het verleden al ijverig opgepakt op onderwerpen als F-gassen, ozon en veiligheid, maar dit moeten we nu op het gebied van verduurzaming opnieuw doen. Het is in het kader van de nieuwe strategie ook nodig dat wij ons als NVKL op dit maatschappelijke thema positioneren bij alle relevante stakeholders. Samenwerking binnen de sector is hierin cruciaal en zal hoog op onze agenda staan. Naast alle inhoudelijke dossiers waar Van de Sande zich binnenkort op gaat storten, kijkt hij met name uit naar het weerzien met de leden: "Ik ben trots en blij dat ik deze plek van Henry mag overnemen en heb heel veel zin om aan de slag te gaan. Ik hoop het aankomende jaar zoveel mogelijk leden persoonlijk te ontmoeten, maar natuurlijk ook op onze events. Laten we hopen dat we elkaar snel kunnen treffen zodra de situatie rondom Corona hier ruimte voor biedt."

“ Met het huidige klimaatakkoord wordt nog meer van onze branche gevraagd. ”

NIEUWSBERICHTEN

Onderstaande nieuwsberichten zijn het afgelopen kwartaal verstuurd in de tweewekelijkse digitale nieuwsbrieven. De berichten kunt u teruglezen op www.nvkl.nl.

SEPTEMBER

- Masterclass CO2 transkritische koelinstallatie
- Ondernemers somber maar wel met meer vertrouwen!
- In aanloop naar SER jubileumcongres webinar 'Goed werken in goede bedrijven'
- Gezocht: Monteurs voor verschillende NVKL campagnes
- Per 1 oktober nieuwe NOW, ToZo en TVL!
- NVKL verwelkomt zeven nieuwe leden!
- Resultaten 3e COVID-19 enquête
- Nieuwe versie 'Richtlijn beheer en onderhoud koeling' beschikbaar!
- Factsheet NOW 2.0
- Kabinet komt belofte Regeerakkoord 'Leven lang leren' niet na
- De airco veroverd Nederlandse huizen
- KNVKK youngcool Koudemiddelen congres: The Next Step
- Groothandel krimpt 9%
- Hoe word ik een erkend leerbedrijf?
- Zijn uw gegevens in onze bedrijvengids nog up-to-date?
- Online editie 'Dag van de Warmtepomp' op 24 september
- NVKL roadmap 2021—2023
- Uitslag NVKL poll: heeft u behoefte aan een fysieke regiobijeenkomst?
- Monteursbijeenkomsten online

OKTOBER

- Landelijke maatregelen tegen het coronavirus
- Doe mee aan de NVKL 'Coolest Contest' in oktober
- Update NVKL regiobijeenkomsten
- VMBO On Stage
- UBO-register van start
- Tweede kamer steunt oproep bedrijfsleven voor deeltijd-WW
- ILT onderschept opnieuw grote illegale import van F-gassen
- Online leren waardebon Wij Techniek t.w.v. €500,-
- Nieuwe aanwinsten voor de koudetechniek bij GO*
- Goede voorbereiding op een F-gassen examen is een must!
- NVKL verwelkomt weer nieuwe leden!
- Ventilatie op scholen
- Afmelden van aircokeuringen en handhaving
- Bepalingsmethode geluid vastgesteld
- Huis van Sarah
- WHOA moet faillissementen voorkomen
- Kwartaalupdate Groothandel
- Meer tijd voor overstap naar schoon wagenpark
- Hybride docent, iets voor uw bedrijf?
- Eerste app voor de UOB maakt digitaal ontwerpen en installeren in 3D mogelijk
- Aanvullend steunpakket, SBI codelijst losgelaten
- Beloningsonderzoek
- Helpdesk Arbo Techniek & Protocol 'Samen veilig doorwerken' aangepast
- Quickscan COVID-19 en ventilatie in kantoren
- Koelmonteurs doen massaal mee aan NVKL Coolest Contest
- Nieuw: NVKL whitepaper onderhoud van koelinstallaties
- Heeft u ons nieuwe menu al gezien?
- Coen van de Sande nieuwe directeur NVKL

- Ondernemersvertrouwen groeit maar is nog negatief
- Monteurswebinars, een groot succes!
- Rekentool geluid buitenunits beschikbaar
- Terugblik regiebijeenkomsten
- Praktische gids: Goed omgaan met werkstress, ook in tijden van corona
- NOW 3.0 van start!
- Nieuw: NVKL whitepaper onderhoud van klimaatinstallaties
- De trendrapportage SBB
- NVKL sluit jaar af met online jubileumcampagne en -boek
- Nieuwe voorzitter AREA
- Koeling gezocht voor coronavaccins
- Update protocol: 'Samen veilig doorwerken'
- Webinar Rekentool geluidseis buitenunits warmtepompen en airconditioning
- Grenswerkers en arbeidsmigranten, welke quarantaineregels zijn er?
- Vmbo leerlingen in Enschede aan de slag!
- NVKL Marktmonitor weer bijgewerkt!

NOVEMBER

UITGELICHT NIEUWS

REKENTOOL GELUID BUITENUNITS BESCHIKBAAR!

In het Bouwbesluit 2012 worden geluidseisen gesteld aan de (nieuw te plaatsen) buiten opgestelde installaties voor warmte- of koude opwekking. Het gaat hierbij om de buitenunits voor warmtepompen en airco's voor woningen en woongebouwen. De planning is om deze eisen op 1 januari 2021 (per koninklijk besluit) inwerking te laten treden. De bepalingmethode voor deze eisen is vastgelegd in de Regeling Bouwbesluit 2012 die ook op 1 januari 2021 ingaat. Deze bepalingmethode is een geluidsmeting op locatie.

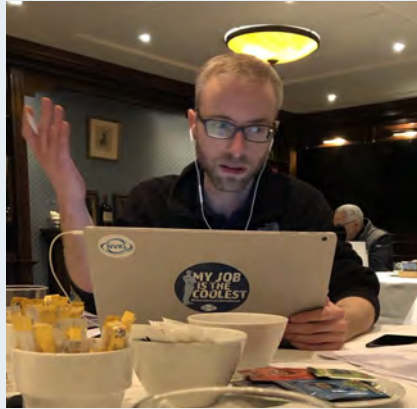
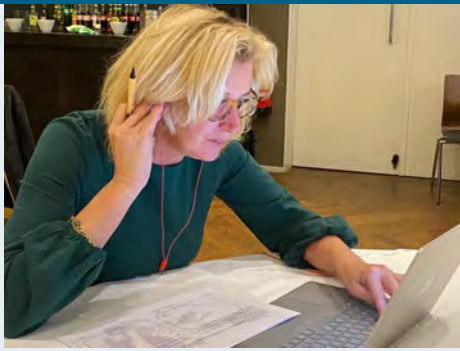
REKENTOOL

Deze aanpassing betekent dat u bij de selectie van uw warmtepomp- of aircosysteem moet beoordelen of deze binnen de gestelde eisen blijft. Hiervoor is een rekentool ontwikkeld door LBPsight in samenspraak met NVKL, Techniek Nederland, Vereniging Warmtepompen en de Nederlandse Verwarmingsindustrie. De rekentool maakt een inschatting op basis van akoestische berekeningen. Zo kan er vooraf aannemelijk gemaakt worden of er voldaan kan worden aan de geluidseis.

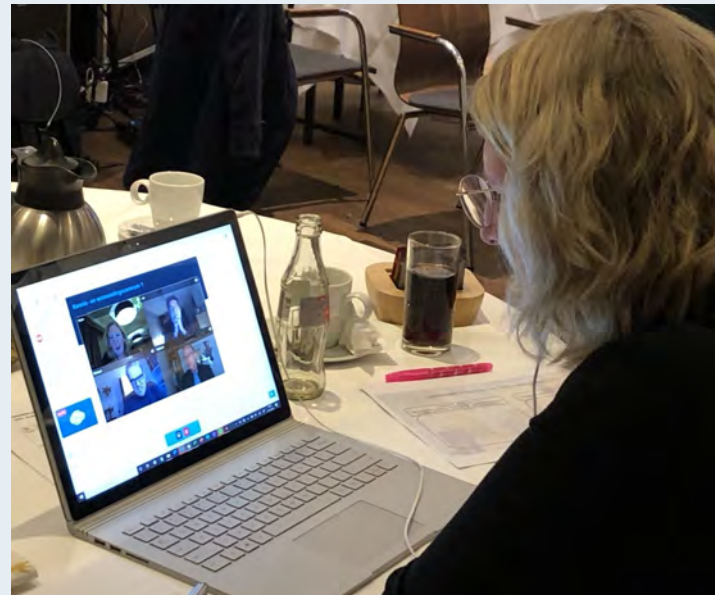
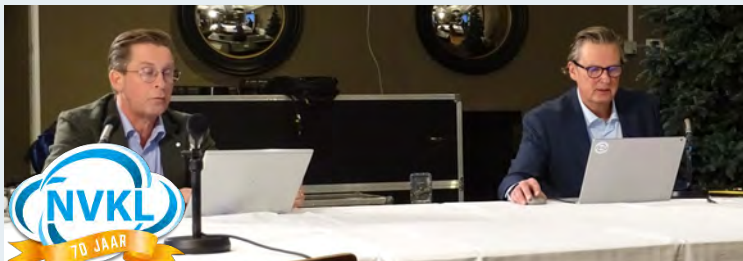
BEKIJK HET WEBINAR TERUG, DOWNLOAD DE WHITEPAPER EN FACTSHEET

Om u zo goed mogelijk over dit onderwerp te informeren, organiseerden wij in samenwerking met Techniek Nederland, Vereniging Warmtepompen en de Nederlands Verwarmingsindustrie, het webinar: 'Rekentool geluidseis buitenunits'. Ook is er een whitepaper ontwikkeld en is er een NVKL factsheet beschikbaar. Alle informatie, webinar en middelen zijn terug te vinden op www.nvkl.nl/rekentool.

ALV IN BEELD

ALGEMENE LEDENVERGADERING 2020

Op 3 december vond de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van de NVKL online plaats. Een bijzondere ervaring omdat we dit nog nooit eerder zo georganiseerd hebben. Het bestuur en bureau kwamen samen in de Soesterduinen in Soest waar een van de zalen omgebouwd was tot een echte studio.

EN WE ZIJN LIVE!

Om 19 uur gingen we live en nam voorzitter Mart Peeman ons mee in het programma van die avond. Het conceptverslag van 12 december 2019 werd goedgekeurd en vervolgens presenteerde Joris van Zoelen (Synergie) de missie en strategie 2024. In kleine groepjes onder begeleiding van bestuurs- en bureauleden spraken we in de break-out sessies over de vier speerpunten van de strategie gekoppeld aan een bijbehorende vraag. Dit waren echte speedsessies en brachten mooie gesprekken en discussies op gang. Dank aan de leden die hieraan deelnamen.

Terug in het programma bespraken we het beleids- en actieplan voor 2021, bestuursaanlegenheden en de financiën. Allen met een positief resultaat: alle voorstellen zijn goedgekeurd.

Tot slot namen we afscheid van Henry Kruiper en introduceerden we Coen van de Sande. Henry Kruiper ontving voor al zijn verdiensten een gouden olifant. Afscheid nemen we nog niet helemaal, hopelijk kunnen we dit in 2021 nog eens fysiek overdoen.

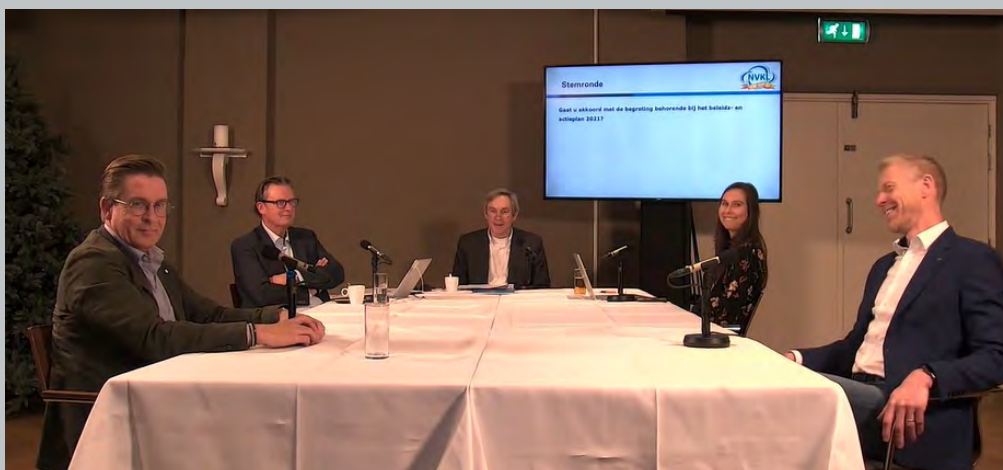
BESTUUR EN PROJECTGROEPEN

Het bestuur en de projectgroepen nemen u op de volgende pagina's graag mee in hun jaaroverzicht. Wat hebben zij bijvoorbeeld in deze coronatijd kunnen realiseren? Daarbij blikken zij graag vooruit.

TERUGZIEN?

Een online vergadering biedt als voordeel dat hij ook terug te kijken is. Wilt u de vergadering terugzien? Dat kan, ga naar www.nvkl.nl/alv2020.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van de vergadering, neem dan contact met ons op!

Henry Kruiper
T. 079—353 12 58
E. henry@nvkl.nl

Het bestuur kijkt net als iedereen terug op een meer dan bijzonder jaar. Ook daar werd natuurlijk steeds en uitvoerig stilgestaan bij de effecten van corona op de leden én de vereniging. Die effecten waren en zijn heel divers. Waar het ene bedrijf haar business en omzet zwaar zag kelderen, draaiden anderen min of meer door en hadden enkelen het zelfs drukker dan normaal. Om iedereen zo goed mogelijk te informeren heeft het bureau vanaf maart t/m mei via bijna dagelijkse updates, nieuws en ontwikkelingen geleverd. Mede dankzij de NVKL is er een specifieke arbo/corona helpdesk gerealiseerd. Ook FME heeft een tijd lang haar servicedesk opengesteld voor leden van branches zoals de NVKL. Het bestuur dankt FME voor deze geste in moeilijke tijden.

Contributiestelsel

Maar ook de gebruikelijke bestuurlijke zaken gingen natuurlijk door.

In vervolg op de aankondiging tijdens de ledenvergadering vorig jaar heeft het bestuur onderzocht wat de effecten zouden zijn van een aanpassing van de grondslag van de contributie, monteurs en buitendienst medewerkers i.p.v. aantal werknemers. Onder meer door de coronadrukke, maar ook omdat leden niet allemaal reageerden op enquêtes is besloten deze aanpassing een jaar uit te stellen. In plaats daarvan besloot het bestuur tot een eenmalige korting van 5% op de contributie.

Inmiddels is het vooronderzoek afgerond en heeft de ledenvergadering van 3 december alsnog besloten tot de genoemde aanpassing van de grondslag. Tegelijk is het voorstel tot verlaging van de contributie voor bedrijven tot 10 monteurs dan wel buitendienstmedewerkers ook aangenomen. Een flinke groep bedrijven gaat er dus in 2021 wat dat betreft op vooruit. Helaas geldt dat niet voor alle bedrijven, omdat is gebleken dat sommige bedrijven minder werknemers hadden opgegeven dan in werkelijkheid aanwezig.

Missie & strategie

In 2020 heeft het bestuur met hulp van diverse leden verder invulling gegeven aan de nieuwe missie en strategie. Vorig jaar al werden de vier kerncompetenties aangenomen, dit jaar is hard gewerkt aan de verdere invulling. Dit heeft geresulteerd in een heuse roadmap t/m 2023 die ook in de onlangs gehouden ledenvergadering is goedgekeurd. Meer informatie over de roadmap wordt binnenkort gepubliceerd. Inmiddels zijn de projectgroepen er natuurlijk al mee aan de slag.

Voor diegenen die het wat minder gevolgd hebben, zie hier de kerncompetenties:

Onderdeel van de strategie is ook de samenwerking met partners die de NVKL sterker kunnen maken en daarom meerwaarde voor de leden biedt. Een van die partners is Techniek Nederland. Begin 2020 is door beide voorzitters een intentieverklaring getekend die partijen onder meer uitdaagt om dienstverlening te gaan delen, samen belangen te behartigen en kwaliteit te bevorderen én onderzoekt of een toekomstige gezamenlijke backoffice kansrijk is. In 2021 zijn gesprekken daarover doorgegaan zijn er vorderingen geboekt met name op gebied van de uitwisseling van dienstverlening. Om de intentie meer power te geven vormen Techniek Nederland en NVKL samen een stichting waarbinnen de voortgang en de uitwerking beter geborgd kunnen worden. Het streven is om uiterlijk 1 juli 2021 een model voor uitwisseling van dienstverlening in te voeren.

KNVvK

Tenslotte – om het bij de highlights te houden – heeft NVKL de banden met de KNVvK verder aangehaald. Beide besturen zijn ervan overtuigd dat samenwerking op gebied van kennisontwikkeling en -deling logisch en noodzakelijk is. In 2021 moet concrete samenwerking bv. op gebied van seminars van de grond komen.

In 2020 heeft NVKL voorts het initiatief genomen voor de oprichting van het Netwerk Koude en Klimaat. Het is een platform van zowel aanbieders als gebruikers van koeltechniek en komt in de plaats van kliQ. Het Netwerk neemt niet alleen de rol van kliQ over als het gaat om de bewaking van de kwaliteit van de certificaten die worden uitgereikt aan personen die opleidingen over natuurlijke koudemiddelen hebben gedaan, maar bespreekt ook afgeleide issues zoals bv. de eisen die gesteld worden aan de detectie van NH3. Ook de overheid ziet het Netwerk als een belangrijke gesprekspartner, vertegenwoordigers van RWS sluiten inmiddels aan. RWS maar ook het ministerie van EZK spreken met het Netwerk over de aanstaande review van de F-gassenverordening. De NVKL vindt het belangrijk dat de sector over deze onderwerpen zoveel mogelijk met één stem spreekt.

PROJECTGROEP KANS

Zohar Tzur
T. 06- 20 50 73 08
E: zohar@nvkl.nl

Miranda Groot Zwaaftink
T. 06- 48 18 38 84
E: miranda.groot@nvkl.nl

PROJECTGROEP TVM

Binnen de NVKL richt de projectgroep KANS zich op innovatieve onderwerpen binnen de koudetechniek, om onze leden te voorzien van informatie over nieuwe ontwikkelingen en daarmee hun concurrentiepositie te verstevigen. De documenten die KANS produceert worden geplaatst op de NVKL website. Daarnaast wordt er in 2021 weer een KANS-dag georganiseerd, waar verschillende innovatieve ideeën worden gepresenteerd en besproken. Ook worden er verschillende kennissessies georganiseerd, gewijd aan één bepaald onderwerp binnen de thema's duurzaamheid en veiligheid.

Visiedocument warmtepompen

In 2020 heeft KANS een visiedocument warmtepompen geproduceerd. Dit document biedt een overzicht van de verschillende eigenschappen en toepassingen van warmtepompen. Ook is er een wegwijzer 'minimaliseren koudemiddelinhoud'. Door het afschalen van F-gassen, maar ook met het oog op veiligheid waar het gaat om natuurlijke koudemiddelen, komt er meer aandacht voor het verkleinen van de hoeveelheid koudemiddel apparaten en installaties. Het document biedt hier handvatten voor.

Vooruitblik

Komend jaar wil KANS documenten produceren over circulariteit, digitalisering en het gebruik van restwarmte. Daarmee willen we, naast het bieden van een vergezicht over opkomende technologie, aan de hand van voorbeelden ook praktische toepassingen schetsen.

Dank aan alle deelnemers:

Fons Pennartz - KWA Bedrijfsadviseurs (voorzitter)
Menno van der Hoff - TripleAqua
Ernst Berends - GEA Refrigeration Netherlands
Martien Janssen - Re/Gent
Carlos Infante Ferreira - TU Delft faculteit OCP
Jeroen Schroër - Wijbenga
Wil Duivenvoorden - Royal Haskoning DHV
Edo Wissink - WUR
John Tsoutsanis - Rijksvastgoedbedrijf
Zohar Tzur - NVKL

Benieuwd naar hoogtepunten van 2020? Bekijk dan de video via de QR-code

In april is Zohar Tzur gestart als projectmanager Techniek, Veiligheid en Milieu. Samen met Miranda Groot Zwaaftink ondersteunt hij de NVKL leden met alle relevante vragen in het vakgebied. Vooral de BRL100 2.0 en het nieuwe kwaliteitshandboek roept vragen op. De projectmanagers TVM hebben de afgelopen periode regelmatig leden bezocht om ze te ondersteunen in de voorbereiding van de audits.

Kennis en ontmoetingscentrum

Diverse factsheets en infobladen zijn up-to-date gemaakt en is er aanvullende informatie ontwikkeld voor de BRL100 certificering. Daardoor is de toolbox f-gassen goed gevuld voor de F-gassenaudit. Verder zijn er whitepapers voor onderhoud aan koel- en klimaatinstallaties opgeleverd.

Er zijn interviews geweest met Vakblad Voedingsindustrie, AGF Primeur en Gawalo, AD en AMweb.

De helpdesk techniek is veelvuldig benaderd. De vragen gingen vooral over BRL1002.0, EPBD en brandbare koudemiddelen (m.n. vullingslimieten).

Er zijn de volgende webinars verzorgd:

- NPR7600 en NPR7601
- BRL100 2.0 in samenwerking met DEKRA
- Warmtepompen voor mbo-studenten
- Airco's voor particulieren op de dag van de koeling.
- Warmtepompen op de dag van de warmtepomp

De webinars zijn terug te zien op de NVKL site.

Lees verder op de volgende pagina.

Benieuwd naar hoogtepunten van 2020?

Bekijk dan de video via de QR-code

Miranda Groot Zwaaftink
T. 06-48 18 38 84
E: miranda.groot@nvkl.nl

VERVOLG PROJECTGROEP TVM

PROJECTGROEP ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

Kwaliteitsontwikkeling en borging

Handhaving

Er is overleg met IL&T geweest over de handhaving van de F-gassenverordening. Dit is een speerpunt en het aantal inspecteurs is dit jaar opgeschaald naar 10 man (eerst 2). De focus afgelopen zomer was controle van de verkoop aan particulieren door o.m. bouwmarkten. De installatie van airco's door niet-gecertificeerde partijen is een doorn in het oog bij veel leden. We hebben hier extra aandacht in de communicatie aan gegeven en een meldpunt op de site gemaakt. Het artikel is door Cooling Post overgenomen en er zijn meerdere meldingen binnengekomen. Op de regiobijeenkomsten heeft IL&T een presentatie gegeven over de uitkomsten van de zomeractie.

Geluidseisen buitenunits

Per 1-1-2021 wordt de geluidseis voor buitendelen 40 dB op de perceelgrens. Daarvoor is een bepalingsmethode voor vastgesteld. BZK heeft dit in overleg met de branche gedaan (NVKL, FME, Techniek NL, Vereniging Warmtepompen, Techniek NL). Hiervoor is een reken-tool ontwikkeld voor installateurs om op een eenvoudige wijze het geluidsniveau te berekenen. Dit onder regie van BZK. In samenwerking met Techniek Nederland en Vereniging Warmtepompen is een webinar gehouden om de eisen, de bepalingsmethoden en de rekentool toe te lichten.

EPBDIII

Door de integratie van de ventilatiekeuring en de verschuiving van de keuringsgrens naar 70kW is de airco-keuring inspectiemethodiek aangepast en opgeleverd in december. Ook is er een inspectiemethodiek voor verwarmingskeuringen in ontwikkeling. Deze gaat onder de SCIOS-regeling vallen.

Dank aan alle deelnemers:

Jan-Willem Voshol - IBK (voorzitter)
Patrick Vink - Koelplan
Henk Kranenberg - Daikin
Theo Vlieg - RBK Group
René Siertsema - Pool Koudetechniek
Roel Gerritsma - Voets & Donkers
Erik Hoogendoorn - ENGIE Refrigeration
Zohar Tzur - NVKL
Miranda Groot Zwaaftink - NVKL

Covid-19 heeft veel invloed gehad en uiteraard ook op het onderwijs in Nederland. Scholen en opleidingscentra zijn zelfs wekenlang helemaal dicht geweest en hebben zich mede moeten redden met afstandsonderwijs. Hierdoor is de behoefte aan leermiddelen die via e-learning beschikbaar zijn natuurlijk enorm toegenomen. Vanuit NVKL waren we al bezig met de toegang naar digitaal lesmateriaal. Voor het vmbo keuzevak koudetechniek is dit al beschikbaar.

E-learningmodules

Dit voorjaar is dan ook besloten om al het lesmateriaal voor de mbo niveau 2 opleiding Monteur Koude- en Klimaatsystemen versneld om te zetten naar online beschikbare e-learningmodules. Er is financiering aangevraagd bij Wij Techniek. Onze leermiddelenleverancier Aeres Tech Productions (voorheen Acole) is direct aan de slag gegaan. Met medewerking van Leo van Maris, Roelof Robbertsen (opleidingscentrum GO^o) en de klankbordgroep als meelezers; Gerard Kulker (techniek College Rotterdam) Gerben van de Hoek (Alfa College, Groningen) en Marcel Geurts (Koning Willem I College, Den Bosch) is de hele zomer hard gewerkt. Alle 16 modules zijn inmiddels gereed en staan klaar om door de scholen in gebruik te worden genomen. Alle scholen hebben tot en met december 2020 de gelegenheid om gratis gebruik te maken van de eerste module. Voor het volgende kalenderjaar is de intentie om ook voor de andere mbo-opleidingen de leermiddelen om te zetten naar online lesmateriaal.

Op bezoek

Ondanks alles hebben we ook dit jaar weer diverse vmbo-scholen bezocht. Bijvoorbeeld in Harlingen, Almere, Oirschot, Drachten, Krabbendijke, Wijk en Aalburg en Hillegom. Wij hopen dat deze scholen zo enthousiast geworden zijn dat zij in het schooljaar van 21/22 met het keuzevak koudetechniek gaan starten. Diverse scholen gaven het keuzevak dit jaar voor het eerst, vaak in combinatie met een mooie samenwerking met het bedrijfsleven. Dit geeft jongeren net dat beetje extra inzicht in koudetechniek waar ze enthousiast van worden.

Brenda Witzier
T. 079-3531141
E. brenda@nvkl.nl

Nieuwe keuzedelen

In het najaar zijn bij alle mbo-opleiders weer mbo-studenten gestart met de diverse opleidingen. Nieuw zijn de mogelijkheden om mbo-studenten in elektro-technische, installatie, mechatronica of service- en onderhoudkundige opleidingen een keuzedeel in koudetechniek te laten volgen.

Hiervoor zijn de volgende keuzedelen beschikbaar:

- Koudetechniek en klimaatsystemen (K0868) (basiskennis koudetechniek voor diverse niveau 2 en 3 opleidingen)
- Koudetechniek voor warmtepompen (K1102) (voor diverse niveau 4 opleidingen)

Dé manier om studenten in andere aanpalende opleidingen toch iets mee te geven over koudetechniek. NVKL heeft hier, met ondersteuning van Wij Techniek, leermiddelen voor laten maken. Deze zijn inmiddels gereed. Diverse mbo-opleiders hebben al belangstelling getoond om hier mee aan de slag te gaan. Een mooie ontwikkeling.

Nieuwe leermiddelen

Ook is dit jaar door de werkgroepen hard gewerkt aan de nieuwe opzet en leermiddelen voor de NKII-opleiding en de ACB-opleiding. Deze zullen begin volgend jaar te volgen zijn bij opleidingscentrum GO^o.

De projectgroep onderwijs en arbeidsmarkt heeft ook gesproken over aandacht voor leiderschap en leiderschapstrainingen vanuit NVKL. Hier zullen we volgend jaar concrete stappen in gaan zetten. Houd vooral de nieuwsbrief in de gaten voor nieuws over dit onderwerp.

Benieuwd naar hoogtepunten van 2020? Bekijk dan de video via de QR-code

Arbeidsmarkt

Door de coronamaatregelen was het lang niet mogelijk voor onze lidbedrijven om actief aan de slag te gaan met de in maart gelanceerde kant en klare gastlessen. Gelukkig merken we dat er nu weer wat meer ruimte ontstaat op basisscholen en het voortgezet onderwijs. De eerste gastlessen in Den Haag (december) en januari (Lelystad) staan gepland. Wilt u zelf ook een keer een gastles geven, maak dan gerust gebruik van de kant en klare gastles. Deze kunt u vinden in de arbeidsmarkttoolkit op de website van NVKL: www.nvkl.nl/arbeidsmarkt-toolkit

Natuurlijk hopen we volgend jaar weer actief aan de slag te kunnen op onderwijsbeurzen en evenementen om kinderen en jongeren te interesseren voor koudetechniek. Na het VMBO on stage evenement waar wij in maart, net voor de intelligente lockdown, nog aan mee deden zijn alle evenementen stil gevallen.

Ondanks de huidige crisis is het aantal vacatures in de koudetechniek hoog. Veel lidbedrijven zitten te springen om nieuwe instroom en ervaren krachten. Opleiden van jonge instroom en zij-instromers is daarbij een belangrijke activiteit. De ambitie is om volgend jaar in samenwerking met Opleidingscentrum GO^o een zij-instromers traject te organiseren waar we ervaren technici uit ander overschotbranches gaan omscholen naar de koudetechniek. Binnenkort wordt hier meer over bekend. U wordt geïnformeerd via de nieuwsbrief, de website en opleidingscentrum GO^o.

Dank aan de deelnemers:

André van den Brink - Van den Brink Koeltechniek
Gert Wim Kreukniet - Wijbenga
Jan Zaagsma – ENGIE Refrigeration
Douwe Bruinsma – ENGIE Services Noord
Maud Jenneskens - Gea Refrigeration Netherlands
Wilko de Wilde – Retail Technics B.V.
Peter Hartings - Carrier Refrigeration Benelux
Leo van Maris (NVKL)
Brenda Witzier (NVKL)

Karin van der Maarel
T. 079-3531211
E. karin@nvkl.nl

STUURGROEP COMMUNICATIE & PROJECTGROEP MARKETING

De projectgroep Marketing en Communicatie heeft zich dit jaar weer gebogen over diverse communicatie-activiteiten zoals de website, sociale media, beurzen en bijeenkomsten, de perscampagne en het ontwikkelen van communicatiemiddelen. Daarnaast zou een deel van de activiteiten in het teken staan van het jubileum. Begin dit jaar stonden we daarom samen met onze leden in Thialf om onze schaatshelden tijdens het NK-afstanden aan te moedigen. Helaas gooide corona daarna roet in het eten en werd al snel duidelijk dat ons jubileumfeest in november niet door kon gaan. Desondanks hebben we via een online campagne en jubileumboek dit jaar alsnog aandacht aan deze bijzondere gebeurtenis kunnen besteden. Ook voor onze andere beurzen en bijeenkomsten moesten aanpassingen verricht worden. De VSK-beurs in februari kon gelukkig nog als vanouds doorgaan, maar onze regiobijeenkomsten en ledenvergadering vonden online plaats.

Website

Gelukkig had corona voor onze andere activiteiten geen gevolgen. Door het optimaliseren van de marketingcampagnes steeg het aantal bezoeken op de NVKL website van 148.000 naar 237.000. Ook het aantal bezoeken aan onze bedrijvengids steeg van 106.000 naar 138.000. Verder hebben we ingezet op onze toolboxes en middelen, en met succes. Zo werden deze toolboxes 2618 keer geraadpleegd (een jaar geleden was dit 1137) en werden onze middelen 4580 keer gedownload (een jaar geleden was dit 1464). Daarnaast hebben we de website gebruiksvriendelijker gemaakt door het megamenu aan te passen en is onze Marktmonitor up-to-date.

Social media

Een andere grote communicatie-activiteit binnen de NVKL is sociale media. In onderstaand overzicht zie je de mooie stijging van het aantal volgers die we per kanaal hebben doorgehaakt:

Om meer (jonge) monteurs te interesseren voor het vak, organiseerden we op sociale media de Coolest Job en Coolest Contest acties. Deze campagnes bereikten bijna 300.000 impressies.

Perscampagne

NVKL werd door redacties van vakbladen ruim 55 keer onder de aandacht gebracht met haar perscampagne 'Deskundig onderhoud = bewust besparen'. Naast het proactief uitsturen van persberichten werden we zelf ook steeds vaker benaderd voor toelichting en interviews.

Middelen

Tot slot ontwikkelden we ook dit jaar weer magazines, nieuwsbrieven, mailings, factsheets, infobladen en flyers. Om deze middelen te ondersteunen, hebben we voor diverse campagnes nieuw beeldmateriaal geschoten. Deze foto's zie je onder andere terug in onze nieuwe whitepapers onderhoud koeling en klimaat en het jubileumboek.

VERVOLG BORRELPRAAT

André Sok — Heluto BV

Afgelopen jaar heb ik, net zoals iedereen, als een bijzonder jaar ervaren. 2019 een top jaar gehad met Heluto. 2020 zouden we er nog een keer een zelfde jaar of beter van maken. Daar kwam uiteraard een kink in de kabel door corona. Daarom nog meer: super trots op ons team van Heluto hoe we ondanks de corona toch zijn blijven doen waar we goed in zijn. Klimatiseren van woningen en utiliteit en hiermee zorgen voor een gezond binnen klimaat. We hebben een gezonde club met goeie geschoolde technische medewerkers.

Tijdens de borrel....

De vrijdagmiddag borrel is helaas maar beperkt mogelijk geweest. Maar als we elkaar spreken probeer ik altijd het positieve naar voren te halen. De situatie is zoals hij is. Bij de pakken neer gaan zitten, heeft geen zin. Gelukkig zitten we in een vakgebied waar goed werk is te krijgen. Verder probeer je ook ergens anders over te praten dan alleen corona. Zorgen voor een glimlach op een ieders gezicht is over het algemeen toch het beste medicijn.

Roel Bruggeman — Aircotech Klimaattechniek B.V.

Afgelopen jaar heb ik als zeer uitdagend ervaren waarbij we eerst dachten door de corona perikelen compleet stil te vallen en al allerlei noodscenario's hadden voorbereid. Uiteindelijk is het een mega druk jaar is geworden.

We hebben een grote ommezwaai in ons klantenbestand gehad. Van hoofdzakelijk zakelijke klanten naar een zeer grote hoeveelheid particuliere klanten. Helaas zijn er ook veel klanten die het erg lastig hebben en stoppen met investeren.

Tijdens de borrel...

...hebben we het waarschijnlijk veel over de situatie waar we nu inzitten en wanneer het weer gewoon gaat worden. Daarnaast ben ik erg benieuwd wat de toekomst gaat brengen en of er wellicht toch nog een crisis periode achteraan komt.

Edwin Ernste — A-Gas Rapid Recovery

Afgelopen jaar was bijzonder. Als toeleverancier van producten en diensten hebben we de onzekerheid in de markt zien toenemen. Gelukkig lijkt onze sector zich goed te hebben aangepast aan de nieuwe "realiteit". Het aanpassingsvermogen van onze sector is groot en daarmee laten we wederom zien een zeer professionele sector te zijn.

Tijdens de borrel....

Wat mij persoonlijk bezig blijft houden is de arbeidsmarkt in algemene zin maar vanzelfsprekend zeker voor wat betreft onze branche. Wat zouden we als sector nog meer dan nu kunnen doen om jongeren en zij-instromers te enthousiasmeren voor onze branche?

